

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Недостатній рівень сформованості толерантності до невизначеності у майбутніх психологів зумовлений як відсутністю спеціальної психологічної підготовки з проблем формування даної здатності, так і неповною методологічною розробленістю змісту психологічного супроводу. Формування толерантності до невизначеності неможливо здійснювати в чітко структурованих умовах навчання [4], тому виникає необхідність з'ясування змісту психологічного супроводу формування толерантності до невизначеності у майбутніх психологів під час їх навчально-професійної підготовки.

Проблему толерантності до невизначеності в різній мірі досліджували зарубіжні (С. Баднер, Р. Бріслін, Н. Нортон, Е. Френкель-Брунсвік, Р. Халлман, та ін.), російські (В. Зінченко, Т. Корнілова, Д. Леонт'єв, О. Луковицька, О. Мандрикова та ін.) та українські вчені (Л. Бурлачук, А. Гусєв, С. Максименко, Є. Носенко, П. Лушин, М. Шаповал).

Слід зауважити, що проблема формування толерантності до невизначеності у майбутніх психологів була предметом науково-дослідної роботи українських вчених під керівництвом П. Лушина. Зокрема, проаналізовано стан проблеми навчання майбутніх психологів, яким доведеться працювати в умовах високого рівня невизначеності, розроблено теоретико-методологічні принципи розвитку толерантності до невизначеності [5]. Також, український вчений А. Гусєв [1], запропонував методологічні підходи та принципи розвитку толерантності до невизначеності у студентів-психологів.

Розглядаючи питання психологічного супроводу толерантності до невизначеності, важливими здобутками в цьому напрямку є роботи, що розкривають зміст фасилітативного підходу (В. Кременя, Л. Петровської, К. Роджерс, Т. Сорочан та ін.), та екофасилітативного підходу (П. Лушин).

Мета роботи полягає у визначенні особливостей психологічного супроводу формування толерантності до невизначеності у майбутніх психологів в процесі їх навчально-професійної підготовки.

З метою врахування в навчальному процесі індивідуальних особливостей, інтересів та потреб майбутніх психологів, забезпечення розвитку їх індивідуальної саморегуляції, можливість вирішувати різноманітні життєві та професійні задачі, що містять в собі елементи невизначеності, пропонуємо в якості психологічного супроводу формування толерантності до невизначеності розглянути екофасилітативний підхід (П. Лушин [2;4;6]), та методологічні принципи особистісно-орієнтованої підготовки [5], що створять умови для формування саморегуляції майбутніх психологів в невизначених ситуаціях, сприятимуть толерантному ставленню до множинності виборів, які пропонують невизначені ситуації.

Екофасилітативний підхід, розроблений П. Лушиним [2], застосовується як в педагогічному так і в консультативному або психотерапевтичному просторі, заснований на принципах гуманізму та екологічності (в профіцитарній логіці). Екофасилітатор (педагог, консультант, психотерапевт) сприяє / фасилітативно супроводжує процес відповідно динаміці і характеру учбової або особистісної саморегуляції в умовах утруднення, переходу, коли наявних засобів для оволодіння новим недостатньо [2]. Від класичної фасилітації екофасилітація відрізняється тим, що психолог ставиться до іншого і до самого себе як до елементів екосистеми зі своїми механізмами соціальної самореалізації [3].

Сутність психологічного супроводу полягає в процесі «екологічного управління» ситуацією формування толерантності до невизначеності як наявного потенціалу особистості майбутнього психолога. Екофасилітатор

супроводжує процес, відповідно динаміці навчальної або особистої саморегуляції в складних, невизначених ситуаціях, що визивають утруднення у майбутнього психолога.

Таким чином, застосування екофасилітативного підходу, сприятиме розвитку у майбутніх психологів індивідуальної саморегуляції в невизначених ситуаціях, навичок критичного, толерантного і творчого мислення, здатності самостійно діяти в нестандартних ситуаціях, толерантно приймати невизначеність.

Разом з тим, психологічний супровід формування толерантності до невизначеності включає методологічні принципи особистісно-орієнтованої підготовки майбутніх психологів [5]: *принцип самоорганізації соціальної освітньої екосистеми* передбачає прийняття того факту, що сучасний слабоструктурований та невизначений стан освітнього простору створює оптимальне середовище для саморозвитку особистості майбутнього психолога; *принцип екологічності освітнього простору* передбачає не директивний супровід майбутніх психологів в реалізації ними індивідуальних стратегій професійного розвитку в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти; *принцип профіцитарності* полягає в тому, що в освітньому просторі є всі можливості для успішного саморозвитку особистості майбутнього психолога, створення індивідуальної конкурентоздатної моделі власного фахового зростання; *принцип «компетентності самосупроводу»* означає, що у складних ситуаціях самоосвіти майбутній психолог стає активним творцем власної професійної компетентності.

Отже, особливості психологічного супроводу формування толерантності до невизначеності у майбутніх психологів полягають в застосуванні екофасилітативного підходу та методологічних принципів особистісно-орієнтованої підготовки, що забезпечать залучення у навчальний простір індивідуальних смислів суб'єктів навчальної діяльності та конструюванні на їх основі нових соціальних смислів; здатність орієнтуватись в мало передбачених

і нестабільних або невизначених ситуаціях; стимулюватимуть творчий пошук та професійний розвиток майбутніх психологів в невизначених ситуаціях.

Розглянуті особливості психологічного супроводу формування толерантності до невизначеності можуть бути використані викладачами вищих навчальних закладів при підготовці майбутніх психологів, для підвищення кваліфікації психологів в умовах післядипломної освіти.

Література

1. Гусев А. І. Розвиток толерантності до невизначеності у студентів-психологів / А. І. Гусев // Актуальні проблеми психології. – 2015. – Вип. 21, Т.12. – С. 105-114.

2. Лушин П. В. Личностные изменения как процесс: теория и практика: моногр. / П. В. Лушин. - Одесса.: Аспект, 2005. – 334 с.

3. Лушин П. В. Психологія педагогічної зміни (екофасилітація): наук. метод. посібник для студентів вищих навчальних закладів / П. В. Лушин. – Кіровоград, Имекс ЛТД, 2002. – 76 с.

4. Лушин П. В. Экологическая помощь в переходной период: экофасилитация: монография / П. В. Лушин. – Киев, 2013. – 296 с. – (Серия «Живая книга»; Т.2).

5. Особистісно-орієнтована підготовка майбутніх психологів у системі післядипломної педагогічної освіти : посібник / П. В. Лушин, Н. Ю. Волянчук, О. В. Брюховецька та ін.; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. – К., 2015. – 222 с.

6. Экофасилитация: самоучитель для взрослых / А. И. Гусев, Я. А. Догадов, Н. В. Зернова и др.: под ред. П. В. Лушина, Я. В. Сухенко. – Киев, 2013. – 224 с. (Серия «Живая книга»; Т.3).